

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΨΗΣ ΚΑΙ ΔΑΝΙΚΑΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ.52137/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Ιανουαρίου 2017

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το άρθρο 44 παραγ.2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα

Service des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique, Athènes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Service, Athens/

Στην υπόθεση Καψής και Δανίκας κατά Ελλάδα,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Mirjana Lazarova Trajkovska, Πρόεδρος

Kristina Pardalos,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Ales Pejchal,

Robert Spano,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke, Δικαστές

και Renata Degener, Αναπληρώτρια Γραμματέας Τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 13 Δεκεμβρίου 2016,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη με μια προσφυγή (υπ' αριθ.52137/12) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από δύο υπηκόους αυτής, τους Κ.Κ. Παντελή Καψή και Δημήτριο Δανίκα («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 7 Αυγούστου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους Κ.Κ. Β.Χειρδάρη και Κ.Αργυρόπουλο, Δικηγόρους Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τις απεσταλμένες του αντιπροσώπου της, Κα Α.Δημητρακοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την Κα Α.Μαγριππή, Δικαστική Πληρεξούσια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

4. Στις 7 Απριλίου 2015, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ**I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ**

5. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν το 1955 και το 1947 αντίστοιχα και κατοικούν στην Αθήνα.
6. Ο πρώτος προσφεύγων είναι δημοσιογράφος και πρώην Διευθυντής της καθημερινής εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ». Ο δεύτερος προσφεύγων είναι δημοσιογράφος και αρθρογράφος στην ίδια εφημερίδα.
7. Στο φύλλο της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2004 της εφημερίδας αυτής, ο δεύτερος προσφεύγων δημοσίευσε το ακόλουθο άρθρο στην στήλη που ασχολείται με τα πολιτικά παρασκήνια, με τίτλο «Στήλη Άλατος»:

«ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ διπλής όψεως. Αρνητική η πρώτη, θετική η δεύτερη. Η κυβέρνηση εκλαμβάνοντας την τρέχουσα πολιτιστική πρακτική ως επιτραπέζιο παιχνίδι, τοποθέτησε σε διάφορες επιτροπές του Θεάτρου μία πλειάδα δικών της παιδιών. Από τον πιο γνωστό Κ.Β., την σταθερή Δεξιά αξία με το όνομα Γ.Σ., και την παγκοίνως άγνωστη Π.Μ. Ένα ανακάτεμα δηλαδή από φαρσοκωμωδία του Φίνου με Θίασο του Δελφινάριου του '80. Μη βιάζεστε. Διότι δεν αποκλείεται αυτή η Φωσκολειάδα και αυτό το Δελφινάριο να πράξουν λιγότερο συμφεροντολογικά και περισσότερο φοβισμένα και σεμνά. Χίλιες φορές η ανιδιοτέλεια με την άγνοια από την ημιμάθεια της ελιτίστικης παρέας. Καλύτερα οι ανυποψίαστοι γέροντες των δεξιών ΚΑΠΗ από τον αχόρταγο, κυνικό αμοραλισμό «αριστερών παιδιών», που σαν ερπετά ελίσσονται και κολλάνε στην εκάστοτε, ακόμα και χουντική, εξουσία. Αυτοί οι τάχα μου προοδευτικοί γυμνοσάλιαγκες είναι που σε κάνουν να λες, Ακάκιε τα μακαρόνια έστω να είναι ...!».

8. Το άρθρο αυτό εμπνεύστηκε από τον διορισμό της ηθοποιού Π.Μ. στην Γνωμοδοτική Επιτροπή Επιχορηγήσεων του Τμήματος Θεάτρου του Υπουργείου Πολιτισμού, η επιλογή των μελών του οποίου γινόταν από την πολιτική διεύθυνση του εν λόγω Υπουργείου.

9. Στις 19 Απριλίου 2005, η Π.Μ. κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή αποζημίωσης κατά του πρώτου προσφεύγοντα ως Διευθυντού εφημερίδας, κατά του δεύτερου προσφεύγοντα ως συντάκτη του άνω δημοσιεύματος και κατά του εκδότη της εφημερίδας. Ισχυριζόταν ότι υπήρξε θύμα εξύβρισης και προσβολής προσωπικότητας και απαιτούσε, μεταξύ άλλων, το ποσό των 300 000 ευρώ (ευρώ) για ηθική βλάβη.

10. Με την από 14 Ιουνίου 2006 απόφαση (αρ.3313/2006), το Πρωτοδικείο καταδίκασε τους τρεις εναγόμενους να καταβάλλουν αλληλέγγυα και εις ολόκληρον στην Π.Μ. το ποσό των 30 000 ευρώ, πέραν ενός μέρους του ποσού που αντιστοιχεί στα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη της δίκης.

11. Το Πρωτοδικείο επεσήμανε ότι το επίδικο δημοσίευμα συντάχθηκε με αφορμή τον διορισμό της ενάγουσας ως μέλος της Γνωμοδοτικών Επιτροπής Επιχορηγήσεων του Τμήματος Θεάτρου του Υπουργείου Πολιτισμού. Θεωρούσε ότι η χρήση της έκφρασης «παγκοίνως άγνωστη» υπερέβαινε το πλαίσιο της θεμιτής κριτικής για το λόγο ότι δεν ήταν αντικειμενικά αναγκαία για να εκφράσει ο δημοσιογράφος την άποψή του σχετικά με τον διορισμό αυτό. Κατά τη γνώμη του, με την χρήση των όρων αυτών, ο δημοσιογράφος αποσκοπούσε στην προσβολή της τιμής της ενάγουσας, άφηνε υπόνοιες για την ηθική και κοινωνική της υπόσταση και εξέφραζε περιφρόνηση προς το πρόσωπό της. Το δικαστήριο σημείωσε επίσης ότι η συμβολή της ενάγουσας στην τέχνη του θεάτρου και στην εκπροσώπηση της χώρας στο εξωτερικό στον πολιτιστικό τομέα ήταν αξιόλογη. Σχετικά με το θέμα αυτό, απαρίθμησε σε πολλές σειρές τα θεατρικά έργα, τις ταινίες και τις τηλεοπτικές σειρές στα οποία είχε παίξει η Π.Μ. και τις σχετικές θέσεις που κατείχε.

12. Στις 6 Δεκεμβρίου 2006, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της άνω απόφασης του Εφετείου Αθηνών.

13. Με την από 29 Αυγούστου 2007 απόφασή του (αρ.5629/2007), το Εφετείο επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. Επανάλαβε τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου αναφορικά με την σταδιοδρομία της αιτούσας και προσέθεσε τα εξής:

«σε ουδεμία περίπτωση και σύμφωνα με την ανωτέρω επιδειχθείσα από την ενάγουσα επί δεκαετίες στο χώρο του θεάτρου, της τηλεοράσεως και του κινηματογράφου, πολυσχιδή δραστηριότητα, είναι δυνατόν κατά αντικειμενική κρίση να συναχθεί συμπέρασμα περί του ότι αυτή κατά το έτος 2004 ήταν «παγκοίμως άγνωστη», όπως ισχυρίστηκε ο τρίτος εναγόμενος δημοσιογράφος με το παραπάνω δημοσίευσμά του. Άλλωστε, ο διορισμός της ενάγουσας στην παραπάνω θέση και εν όψει του ειδικότερου περιεχομένου των καθηκόντων της, αντανακλά εμφανή σημεία επαγγελματικής και κοινωνικής αναγνωρίσεως, ως ηθοποιού και ως ατόμου. Ο ανωτέρω χαρακτηρισμός της ενάγουσας με το επίμαχο αρθρογράφημα, της προσδίδει στοιχεία επαγγελματικής ανεπάρκειας και ήσσονος ικανότητας στην εκτέλεση των καθηκόντων που της ανατέθηκαν, εφ' όσον και κατά την αποδίδουσα την κοινή λαϊκή αντίληψη του αναγνωστικού κοινού, άποψη του τρίτου εναγόμενου, όπως αυτή διατυπώθηκε κατά τις ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου δοθείσες διευκρινίσεις του, μόνον εκείνος που είναι γνωστός και καταξιωμένος μπορεί να ανταποκριθεί στα ανωτέρω καθήκοντα και όχι ο «παγκοίμως άγνωστος» και κατά τεκμήριο ευάλωτος σε παντός είδους επηρεασμούς, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ενάγουσας.

Περαιτέρω, ο τρίτος εναγόμενος στα πλαίσια της δημοσιογραφικής ενημερώσεως (...) του κοινού αναφορικά με το «ποιόν» της ενάγουσας, στην οποία ανατέθηκαν υπεύθυνα καθήκοντα δημόσιας θέσης, μπορούσε να προβαίνει σε δυσμενείς και οξείες για την ίδια χαρακτηρισμούς. Πλην όμως, στην εξεταζόμενη περίπτωση, εν όψει (...) ήτοι της ήδη αποδεδειγμένως αξιόλογης, ουσιαστικής και παραγωγικής πολυετούς δραστηριότητας της ενάγουσας στο χώρο του ελληνικού θεάτρου, γεγονός το οποίο άλλωστε ο τρίτος εναγόμενος δεν προέκυψε ότι αγνοούσε, σε συνδυασμό με τη σημειολογία του επίμαχου χαρακτηρισμού, ισοδύναμου κατά την ανθρώπινη λογική και την εξυπακουόμενη κοινή αντίληψη του

μέσου αναγνώστη (...) της ασχετοσύνης της με το συγκεκριμένο γνωσιολογικό αντικείμενο, καθώς επίσης με την ευχέρεια που αυτός (τρίτος εναγόμενος) είχε να μεταχειρισθεί ηπιότερη, περί των ως άνω ικανοτήτων και δυνατοτήτων της ενάγουσας, έκφραση, ότι αυτή «δεν τυγχάνει ευρέως γνωστό πρόσωπο», στην οποία οι εναγόμενοι επανειλημμένως προσφεύγουν με τις έγγραφες προτάσεις τους, αλλά και τις ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου διασαφήσεις επί των αποδεικτέων ζητημάτων του τρίτου εναγόμενου, ο παραπάνω δυσμενής χαρακτηρισμός δεν ήταν αντικειμενικός αναγκαίος για τη διατύπωση της γνώμης του τελευταίου δημοσιογράφου και σχολιογράφου, σχετικά με τον διορισμό της ενάγουσας στην παραπάνω δημόσια θέση (...). Την εν λόγω συνέπεια ο τρίτος εναγόμενος, παρ' ότι ενεργούσε στα πλαίσια του παραπάνω εξειδικευόμενου δικαιολογημένου δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος, ε γνώριζε, πλην όμως απέστη της διατυπώσεως του υπόψη χαρακτηρισμού, αποσκοπώντας στην εξύβριση και στη διαμέσου αυτής προσβολή της τιμής και της υπολήψεως της ενάγουσας (...). Έτι περαιτέρω, οι πρώτος και δεύτερος εναγόμενοι, οι οποίοι κατά τον παραπάνω κρίσιμο χρόνο είχαν επωμισθεί την ευθύνη επιλογής του περιεχομένου του συγκεκριμένου εντύπου, εν γνώσει του προσβλητικού της προσωπικότητας της ενάγουσας περιεχομένου, δέχθηκαν να περιληφθεί το ανωτέρω άρθρο στη δημοσιευτέα ύλη της εφημερίδας (...). Το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη και κατά τρόπο έλλογο συνεκτιμώντας το είδος και τη βαρύτητα της προσβολής της ενάγουσας, την ιδιότητά της, την οικονομική κατάσταση των διαδίκων μερών και τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτή αναλύθηκε στη μείζονα πρόταση της παρούσης αποφάσεως, κρίνει ότι η εύλογη χρηματική ικανοποίηση, που πρέπει να επιδικασθεί στην ενάγουσα ως θύματος της παραπάνω προσβολής, ανέρχεται στο εύλογο ποσό των 30.000 ευρώ.

14. Από τον φάκελο προκύπτει ότι στις 15 Νοεμβρίου 2007, η εκδότρια εταιρεία της καθημερινής εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» κατέβαλλε στην Π.Μ. 30 000 ευρώ καθώς και μέρος του ποσού που αντιστοιχούσε στα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη για τη δίκη ενώπιον του Εφετείου.

15. Στις 10 Δεκεμβρίου 2007, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

16. Στις 16 Δεκεμβρίου 2011, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης (απόφαση αρ.1852/2011) και καταδίκασε τους προσφεύγοντες στη δικαστική δαπάνη ύψους 2700 ευρώ. Θεώρησε ότι το Εφετείο είχε ερμηνεύσει ορθά το οικείο εσωτερικό και διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 10 της Σύμβασης και ότι η αιτιολογία της απόφασής της ήταν νόμιμη και δεν περιείχε ούτε αντιφάσεις, ούτε κενά. Εκτίμησε ιδίως ότι η χρήση της έκφρασης «παγκοίως άγνωστη» είχε γίνει σκοπίμως και αποτελούσε περιφρονητική έκφραση προς την ηθοποιό. Σύμφωνα με το ανώτερο δικαστήριο, οι όροι αυτοί μπορούσαν να ερμηνευθούν, κατά την ανθρώπινη λογική και τον κοινό νου του μέσου αναγνώστη, ότι σημαίνουν πως η ενάγουσα δεν είχε καμία εμπειρία στα θεατρικά δράματα και ότι ήταν «άσχετη» στον χώρο αυτό. Η υπ' αριθ. 1852/2011 απόφαση αρχειοθετήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2012, ημερομηνία από την οποία, σύμφωνα με το πιστοποιητικό του Αρείου Πάγου της 12^{ης} Ιουλίου 2012, μπορούσε να εκδοθεί ακριβές αντίγραφο.

17. Από τον φάκελο προκύπτει ότι στις 22 Φεβρουαρίου 2012, η εκδότρια εταιρεία της εφημερίδας «Τα Νέα» κατέβαλε στην Π.Μ. το ποσό που αντιστοιχούσε στα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη για τη δίκη ενώπιον του Αρείου Πάγου.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

18. Τα οικεία άρθρα, εν προκειμένω, του Συντάγματος, του Αστικού Κώδικα και του Ποινικού Κώδικα, περιγράφονται στην απόφαση *Κουτσολιόντος και Πανταζής κατά Ελλάδας* (αριθ.54608/09 και 54590/09, 22 Σεπτεμβρίου 2015, παραγ.22-25).

19. Το άρθρο 914 του Αστικού Κώδικα είναι διατυπωμένο ως εξής:

«Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει».

20. Ο υπ' αριθ. 1178/1981 νόμος περί αστικής ευθύνης του Τύπου, όπως τροποποιήθηκε με το μόνο άρθρο, παράγραφος 4, του υπ' αριθ. 2243/1994 νόμου, ορίζει τα ακόλουθα στο μόνο του άρθρο:

«1. Ο ιδιοκτήτης παντός εντύπου υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημιά και σε χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, οι οποίες προξενήθηκαν από δημοσίευμα που θίγει την τιμή ή την υπόληψη παντός ατόμου, έστω αν η κατά το άρθρο 914 του Α.Κ. υπαιτιότητα, ή η κατά το άρθρο 919 του Α.Κ. πρόθεση ή και η κατά το άρθρο 920 του Α.Κ. γνώση και υπαίτια άγνοια συντρέχει στον συντάκτη του δημοσιεύματος ή, αν εκείνος είναι άγνωστος, στον εκδότη ή τον διευθυντή σύνταξης του εντύπου.

2. Το ελάχιστο ποσό αποζημίωσης για ηθική βλάβη είναι, σύμφωνα με το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα, δέκα εκατομμύρια δραχμές (...).».

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 10 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για παραβίαση του δικαιώματός τους στην ελευθερία της έκφρασης λόγω της καταδίκης τους από τα πολιτικά δικαστήρια στην αλληλέγγυα και εις ολόκληρον καταβολή, μαζί με τον εκδότη της εφημερίδας, αποζημίωσης στην Π.Μ. Επικαλούνται το άρθρο 10 της Σύμβασης, η διατύπωση του οποίου έχει ως εξής:

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης, καθώς και της λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς επέμβαση από δημόσια αρχή και ασχέτως συνόρων. (...)

2. Η άσκηση αυτών των ελευθεριών καθώς συνεπάγεται καθήκοντα και ευθύνες, μπορεί να υπόκειται σε διατυπώσεις, όρους και

περιορισμούς ή κυρώσεις εφόσον περιγράφονται στο νόμο και αποτελούν αναγκαία μέτρα σε μία δημοκρατική κοινωνία για λόγους εθνικής ασφάλειας, εδαφικής ακεραιότητας ή δημόσιας ασφάλειας, για την αποτροπή εκτροπής ή του εγκλήματος, για την προστασία της υγείας και των ηθών, για την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων των άλλων, για την αποτροπή της κοινοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών ή για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

A. Επί του παραδεκτού

22. Διαπιστώνοντας ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 α) της Σύμβασης και ότι, εξάλλου, δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Θέσεις των διαδίκων

23. Εκτιμώντας ότι η καταδίκη τους από τα πολιτικά δικαστήρια να καταβάλουν αποζημίωση στην Π.Μ. παρεμπόδισε την άσκηση του δικαιώματός τους στην ελευθερία της έκφρασης, οι προσφεύγοντες διατείνονται ότι η άνω ισχυριζόμενη παρέμβαση δεν ήταν ούτε ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, ούτε αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία. Κατά πρώτο λόγο, ισχυρίζονται ότι η φράση «παγκοίμως άγνωστη» ήταν αξιολογική κρίση αναφορικά με ένα πρόσωπο που ενδεχομένως να προξενεί το ενδιαφέρον του κοινού και ότι εντασσόταν στο πλαίσιο μίας στήλης που χαρακτηρίζεται από καυστικό ύφος, το οποίο κατά τη γνώμη τους συμβάλλει στην πολιτική συζήτηση. Προσθέτουν ότι τα εσωτερικά δικαστήρια επικεντρώθηκαν μόνο στην επίμαχη φράση. Όμως, κατά τη γνώμη τους, η ανάγνωση ολόκληρου του δημοσιεύματος οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι ο δεύτερος προσφεύγων είχε τοποθετηθεί θετικά ως προς τον διορισμό της Π.Μ. Κατά τη γνώμη τους, σε κάθε περίπτωση, ο δεύτερος προσφεύγων εξέφρασε μόνο την άποψη ότι η Π.Μ. δεν ήταν ευρέως γνωστή, έτσι ώστε η επίμαχη φράση να μην μπορεί να εκληφθεί ότι χαρακτηρίζει την

ενδιαφερόμενη «ακατάλληλη». Επικαλούμενοι τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την θέση των εθνικών δικαστηρίων κατά την οποία οι όροι «δεν τυγχάνει ευρέως γνωστό πρόσωπο» επαρκούσαν από μόνοι τους για να εκφράσει τις σκέψεις του ο δεύτερος προσφεύγων. Για εκείνους όμως, ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων συνίστατο στο να εξετάσουν εάν το πλαίσιο της υπόθεσης, το ενδιαφέρον του κοινού και η πρόθεση της εφημερίδας δικαιολογούσαν τυχόν καταφυγή σε κάποια δόση πρόκλησης ή υπερβολής.

24. Κατά δεύτερο λόγο, οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι το ποσό της αποζημίωσης δεν ήταν ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό. Θεωρούν ότι το επίμαχο ποσό ήταν υπέρογκο και ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν αιτιολόγησαν επαρκώς τις αποφάσεις τους πάνω στο σημείο αυτό. Προσθέτουν σχετικά ότι τα εθνικά δικαστήρια θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να λάβουν υπόψη τους τα εισοδήματά τους. Επισημαίνουν ότι το εν λόγω ποσό έχει ήδη καταβληθεί στην Π.Μ. από την εκδότρια εταιρεία της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ».

25. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η επίμαχη παρέμβαση προβλεπόταν από το νόμο, δηλαδή από το μόνο άρθρο του υπ' αριθ.1178/1981 νόμο, τα άρθρα 57 με 59, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα, σε συνδυασμό με τα άρθρα 361 και 367 του Ποινικού Κώδικα. Διευκρινίζει ότι επιπλέον η παρέμβαση αυτή επεδίωκε θεμιτό σκοπό, δηλαδή ιδίως την προστασία της προσωπικότητας και της υπόληψης των άλλων. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης ότι τα εθνικά δικαστήρια σεβάστηκαν τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της προστασίας της υπόληψης της Π.Μ., και, αφετέρου, της ελευθερίας του Τύπου. Προσθέτει ότι κατά τη διάρκεια της δίκης, εν προκειμένω, η οποία ήταν κατά τη γνώμη της σύμφωνη προς τις επιταγές του άρθρου 6 της Σύμβασης, τα εθνικά δικαστήρια έλαβαν υπόψη τους όχι μόνο την έκφραση «παγκοίως άγνωστη» αλλά και όλα τα κριτήρια που θέσπισε η νομολογία του Δικαστηρίου. Σχετικά με το θέμα αυτό, διευκρινίζει ότι έλαβαν ιδίως υπόψη τους τον ψευδή χαρακτήρα του επίμαχου χαρακτηρισμού και τη γνώση αυτού από τον δεύτερο προσφεύγοντα, τη δυνατότητα να βασιστούν σε γεγονότα για να αποδείξουν τον εν λόγω ψευδή χαρακτήρα, την επιρροή του

δημοσιεύματος και της εφημερίδας πάνω στην κοινή γνώμη και την έλλειψη χρησιμότητας του επίδικου χαρακτηρισμού για μία συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος.

26. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι τα εθνικά δικαστήρια θεώρησαν ότι η επίμαχη φράση αποτελούσε εξύβριση της Π.Μ. και περιείχε επιδεχόμενο απόδειξη χαρακτηρισμό. Εκτιμά κατά συνέπεια ότι, στο σημείο αυτό, η εν λόγω υπόθεση διαφέρει από την υπόθεση *Η Αυγή Εκδοτικός και Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδα* (αριθ.15909/06, 5 Ιουνίου 2008). Διευκρινίζει ότι στην παρούσα απόφαση η βαρύτητα του χαρακτηρισμού απαιτούσε επαρκή πραγματική βάση. Αναφέρει ότι, ελλείπει τέτοιας βάσης, η υπόληψη της ενάγουσας έπρεπε να προστατευθεί, ακόμη δε περισσότερο που κατά τη γνώμη της ο δημοσιογράφος, οποίος επιθυμούσε να διατυπώσει κριτική άποψη, θα μπορούσε να το είχε κάνει χωρίς να καταφεύγει σε υβριστικές εκφράσεις. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η Π.Μ. δεν ήταν δημόσιο πρόσωπο και ότι η επίμαχη φράση, αβάσιμη και ανακριβής, δεν εξυπηρετούσε το δημόσιο συμφέρον. Αναφέρει επίσης ότι τα εσωτερικά δικαστήρια ακολουθούν τη νομολογία του Δικαστηρίου σε ανάλογες υποθέσεις και υποβάλει στο Δικαστήριο αποφάσεις του Αρείου Πάγου.

27. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ακόμα ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν επέβαλαν ποινικές κυρώσεις στους προσφεύγοντες αλλά τους καταδίκασαν μόνο στην καταβολή αποζημίωσης. Πιστεύει ότι το εν λόγω ποσό είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, αν ληφθούν ειδικότερα υπόψη η φύση της προσβολής της ενάγουσας, η δημοσιότητα που γνώρισε η υπόθεση, η ενοχή και η οικονομική και κοινωνική κατάσταση των εναγομένων. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, τέλος, ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέστησαν την παραμικρή βλάβη. Αναφέρει σχετικά ότι κατά την εν λόγω διαδικασία, τα εθνικά δικαστήρια δήλωσαν μόνο ότι οι προσφεύγοντες όφειλαν να καταβάλουν αποζημίωση στην Π.Μ. και διευκρινίζει ότι δεν γνωρίζει εάν οι ενδιαφερόμενοι προέβησαν πράγματι στην πληρωμή. Αναφέρει επίσης ότι η σταδιοδρομία των προσφευγόντων συνεχίστηκε ανεμπόδιστα, σημειώνοντας μάλιστα και πρόοδο.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Επί της ύπαρξης παρέμβασης

28. Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι η καταδίκη των προσφευγόντων από τα πολιτικά δικαστήρια αποτέλεσε επέμβαση στην άσκηση της ελευθερίας έκφρασής τους, όπως αυτή κατοχυρώνεται από το άρθρο 10 παραγ.1 της Σύμβασης.

β) Επί της δικαιολόγησης της παρέμβασης

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μία παρέμβαση αντίκειται στη Σύμβαση εάν δεν τηρεί τις απαιτήσεις που προβλέπει η παράγραφος 2 του άρθρου 10. Συντρέχει λοιπόν λόγος να προσδιοριστεί εάν η επίμαχη παρέμβαση «προβλεπόταν από το νόμο», εάν επεδίωκε έναν ή περισσότερους θεμιτούς σκοπούς που αναφέρει η παράγραφος αυτή και εάν ήταν «αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία» για να επιτευχθεί αυτός ή αυτοί οι σκοποί (*Petersen και Baadsgaard κατά Δανίας*, αρ.49017/99, παραγ.67, ΕΔΔΑ 2004-XI).

ι. Προβλεπόμενη από το νόμο

30. Στην παρούσα υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι η παρέμβαση προβλεπόταν από το νόμο, ήτοι από τα άρθρα 57 με 59, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα, σε συνδυασμό με τα άρθρα 361 και 367 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και, σε ό,τι αφορά στον εκδότη της εφημερίδας, με το μόνο άρθρο του υπ' αριθ.1178/1981 νόμου.

ιι. Θεμιτός σκοπός

31. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η επέμβαση επεδίωκε θεμιτό σκοπό, δηλαδή την προστασία της υπόληψης ή των δικαιωμάτων των άλλων, εν προκειμένω της Π.Μ. (βλέπε *mutatis mutandis*, *Perna κατά Ιταλίας*, αρ.48898/99, παραγ.42, ΕΔΔΑ 2003-V, και *Nikula κατά Φινλανδίας*, αρ.31611/96, παραγ.38, ΕΔΔΑ 2002-II). Απομένει να επαληθευτεί εάν η εν λόγω παρέμβαση ήταν «αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία».

ιιι. Αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία

α) Γενικές αρχές

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο ρόλος του συνίσταται στο να αποφανθεί σε τελευταίο βαθμό επί του ζητήματος εάν ένας «περιορισμός» της ελευθερίας της έκφρασης συμβιβάζεται με το άρθρο 10 της Σύμβασης. Προς

τον σκοπό αυτό, εξετάζει την επίδικη παρέμβαση υπό το φως του συνόλου της υπόθεσης προκειμένου να προσδιορίσει εάν οι λόγοι που επικαλέστηκαν οι εθνικές αρχές για να την δικαιολογήσουν φαίνονται «προσήκοντες και επαρκείς» και εάν η παρέμβαση ήταν «ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό» και αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία. Τούτο πράττοντας, το Δικαστήριο πρέπει να πειστεί ότι οι εθνικές αρχές εφάρμοσαν κανόνες σύμφωνους προς τις καθιερωμένες από το άρθρο 10 της Σύμβασης αρχές και τούτο, επιπλέον, στηριζόμενο σε μία αποδεκτή εκτίμηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Steel και Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αρ.68416/01, παραγ.87, ΕΔΔΑ 2005-II).

33. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει εξ αρχής τον εξέχοντα ρόλο του Τύπου μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία ως «δημόσιος θεματοφύλακας» (*Bladet Tromso και Stensaas κατά Νορβηγίας*, αριθ.21980/93, παραγ.62, ΕΔΔΑ 1999-III). Λόγω του ρόλου αυτού, η δημοσιογραφική ελευθερία συνεπάγεται επίσης τη δυνατότητα να καταφεύγει κανείς σε κάποια δόση υπερβολής, ακόμη και πρόκλησης (*Gaweda κατά Πολωνίας*, αρ.26229/95, παραγ.34, ΕΔΔΑ 2002-II).

34. Προκειμένου περί της φύσης εκφράσεων ικανών να θίξουν την υπόληψη ενός ατόμου, το Δικαστήριο διακρίνει κατά παράδοση μεταξύ γεγονότων και αξιολογικών κρίσεων. Ενώ η υπόσταση των πρώτων μπορεί να αποδειχθεί, οι δεύτερες δεν προσφέρονται για επίδειξη της ακρίβειάς τους. Όταν μία δήλωση ερμηνεύεται ως αξιολογική κρίση, η αναλογικότητα της παρέμβασης μπορεί να είναι συνάρτηση της ύπαρξης μίας επαρκούς πραγματικής βάσης διότι, ελλείψει τέτοιας βάσης, μία αξιολογική κρίση μπορεί και αυτή να αποδειχθεί υπερβολική (βλέπε για παράδειγμα, *Morice κατά Γαλλίας*, αρ.29369/10, παραγ.126, 23 Απριλίου 2015).

35. Επιπροσθέτως, μέσα στο πλαίσιο δίκης για δυσφήμιση ή εξύβριση, το Δικαστήριο οφείλει να σταθμίσει μία σειρά από πρόσθετους παράγοντες όταν εκτιμά την αναλογικότητα του επίμαχου μέτρου. Κατ' αρχήν, προκειμένου για το αντικείμενο των επίδικων εκφράσεων, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι τα όρια της αποδεκτής κριτικής ως προς έναν πολιτικό, στον οποίο γίνεται αναφορά υπό την ιδιότητα αυτή, είναι ευρύτερα από εκείνα έναντι ενός

απλού ιδιώτη: αντίθετα με τον δεύτερο, ο πρώτος εκτίθεται αναπόφευκτα και συνειδητά σε προσεκτικό έλεγχο των πράξεων και κινήσεών του, τόσο από τους δημοσιογράφους όσο και από το σύνολο των πολιτών, πρέπει συνεπώς να επιδεικνύει μεγαλύτερη ανοχή (*Couderc και Hachette Filipacchi Associés κατά Γαλλίας*, αρ.40454/07, παραγ.117-121, ΕΔΔΑ 2015 (αποσπάσματα), *Lingens κατά Αυστρίας*, 8 Ιουλίου 1986, παραγ.42, τεύχος Α, αρ.103). Η αρχή αυτή δεν εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση του πολιτικού αλλά επεκτείνεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο που μπορεί να χαρακτηριστεί ως δημόσιο πρόσωπο, δηλαδή σε εκείνο που με τις πράξεις του (βλέπε, προς την κατεύθυνση αυτή, *Krone Verlag GmbH & Co.KG κατά Αυστρίας*, αρ.34315/96, παραγ.37, 26 Φεβρουαρίου 2002, και *News Verlags GmbH & Co.KG κατά Αυστρίας*, αρ.31457/96, παραγ.54, ΕΔΔΑ 2000-I) ή με την ίδια του την θέση (*Verlagsgruppe News GmbH κατά Αυστρίας* (αρ.2), αριθ.10520/02, παραγ.36, 14 Δεκεμβρίου 2006) υπάγεται στη δημόσια σφαίρα (βλέπε επίσης *Von Hannover κατά Γερμανίας* (αρ.2), αριθ. 40660/08 και 60641/08, παραγ.110, ΕΔΔΑ 2012). Το Δικαστήριο οφείλει ακόμα να ελέγξει εάν οι εθνικές αρχές τήρησαν μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ, αφενός, της προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης, όπως καθιερώνεται από το άρθρο 10, και, αφετέρου, εκείνης του δικαιώματος στην υπόληψη των θιγόντων ατόμων, η οποία ως στοιχείο της ιδιωτικής ζωής, προστατεύεται από το άρθρο 8 της Σύμβασης (*Chauvy και λοιποί κατά Γαλλίας*, αριθ.64915/01 παραγ.70 in fine, ΕΔΔΑ 2004-VI).

β) Εφαρμογή των αρχών αυτών στην παρούσα υπόθεση

36. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι διάδικοι επικέντρωσαν την επιχειρηματολογία τους στην αναγκαιότητα της επίμαχης παρέμβασης. Θα ασχοληθεί συνεπώς με το ζήτημα εάν η επίδικη παρέμβαση ήταν ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό και εάν οι λόγοι που επικαλέστηκαν τα εθνικά δικαστήρια για να την δικαιολογήσουν φαίνονται προσήκοντες και επαρκείς, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη του την φύση των επίδικων όρων και την υπόσταση του προσώπου στο οποίο αυτοί αναφέρονται.

37. Αναφορικά με την φύση των επίμαχων εκφράσεων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η φράση «παγκοίνως άγνωστη», άμα διαβαστεί μέσα στα συμφραζόμενά της, είναι μάλλον αξιολογική κρίση που δεν επιδέχεται απόδειξη, και όχι ένα γεγονός, το οποίο μπορεί αντικειμενικά να αποδειχθεί. Εξάλλου, η φράση αυτή δεν στερείτο οποιασδήποτε πραγματικής βάσης εφόσον, όπως προκύπτει από τον φάκελο, η Π.Μ., η οποία ήταν ηθοποιός, δεν κατείχε δημόσιο αξίωμα κατά το παρελθόν. Πόσο μάλλον που το επίδικο δημοσίευμα δεν μετέδιδε πληροφορίες με την αληθινή έννοια του όρου αλλά ανήκε σε στήλη που ασχολείτο με τα παρασκήνια της πολιτικής ζωής, η οποία, όπως συνήθως συμβαίνει με παρόμοιες στήλες, χαρακτηριζόταν από καυστικό ύφος απέναντι σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή πολιτική κατάσταση που αποτελεί αντικείμενο σχολίων.

38. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, όπως προκύπτει από τις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων, τα τελευταία δεν μετέφεραν τις επίμαχες εκφράσεις μέσα στο γενικό πλαίσιο της υπόθεσης για να αξιολογήσουν την πρόθεση των προσφευγόντων. Πράγματι, μετά από την έκφραση «παγκοίνως άγνωστη» ακολουθούσαν μάλλον ευνοϊκά σχόλια για τον διορισμό της Π.Μ. Ως παράδειγμα, το δημοσίευμα ανέφερε ότι ήταν προτιμότερη η συνεισφορά των νέων μελών, συμπεριλαμβανομένης της Π.Μ., «από την ημιμάθεια της ελιτίστικής παρέας» (βλέπε παράγραφο 7 ανωτέρω). Το Δικαστήριο είναι της γνώμης ότι τα εθνικά δικαστήρια θα έπρεπε να επανατοποθετήσουν την επίδικη φράση μέσα στα συμφραζόμενά της, οπότε και θα είχε διαφορετική χροιά. Αντιθέτως, τα εθνικά δικαστήρια εξέτασαν την επίδικη φράση αποκόβοντάς την από το πλαίσιο του δημοσιεύματος και συμπέραναν ότι η φράση «δεν τυγχάνει ευρέως γνωστό πρόσωπο» θα επαρκούσε για να εκφράσει ο δεύτερος προσφεύγων τις σκέψεις του (βλέπε παράγραφο 13 ανωτέρω). Ο ρόλος, όμως, των εθνικών δικαστηρίων σε μία τέτοια δίκη δεν είναι να υποδείξουν στον ενδιαφερόμενο το ύφος που πρέπει να χρησιμοποιεί όταν ασκεί το δικαίωμά του κριτικής, ακόμη και με αιχμηρό τρόπο. Τα εθνικά δικαστήρια καλούνται περισσότερο να εξετάσουν εάν το πλαίσιο της υπόθεσης, το ενδιαφέρον του κοινού και η πρόθεση του προσώπου που προέβη στην επίδικη έκφραση δικαιολογούσαν ενδεχομένως την καταφυγή

σε μία δόση πρόκλησης ή υπερβολής (*Η Αυγή Εκδοτικός και Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε. και Κάρης κατά Ελλάδα*, ανωτέρω, παραγ.33).

39. Στη συνέχεια, σε ό,τι αφορά την υπόσταση του στόχου των επίμαχων εκφράσεων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η πολιτική διεύθυνση του Υπουργείου Πολιτισμού είχε διορίσει την Π.Μ. ως μέλος της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Επιχορηγήσεων του Τμήματος Θεάτρου, ότι η ενδιαφερόμενη θα κατείχε λοιπόν μία σχεδόν πολιτική θέση και θα ασκούσε δημόσια εξουσία και άρα δεν μπορούσε να εξομοιωθεί με έναν «απλό ιδιώτη». Ως εκ τούτου, τα εμπλεκόμενα στην υπόθεση πρόσωπα ενεργούσαν μέσα σε ένα δημόσιο πλαίσιο και το επίμαχο δημοσίευμα συνέβαλε σε μία συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος (*Von Hannover* (αρ.2), ανωτέρω, παραγ.109). Επιπροσθέτως, το δημοσίευμα δεν αφορούσε την Π.Μ. μόνο υπό την ιδιότητά της ως μέλους της εν λόγω Επιτροπής. Συνεπώς, με την ιδιότητα αυτή, η Π.Μ. έπρεπε να αναμένει ότι ο διορισμός της θα υπόκειτο εκ μέρους του Τύπου σε ενδελεχή εξέταση που θα μπορούσε να φτάσει μέχρι την αυστηρή κριτική. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, προς την κατεύθυνση αυτή, ότι η πολιτική στηλίτευση φτάνει συχνά στο προσωπικό επίπεδο: αυτοί είναι οι αστάθμητοι παράγοντες του πολιτικού παιχνιδιού και της ελεύθερης διακίνησης ιδεών, εχέγγυα μίας δημοκρατικής κοινωνίας (*Lopes Gomes da Silva κατά Πορτογαλίας*, αριθ.37698/97, παραγ.34, ΕΔΔΑ 2000-X). Κατά συνέπεια, εν προκειμένω, οι εκφράσεις που χρησιμοποίησε ο δεύτερος προσφεύγων δεν μπορούν να θεωρηθούν ως άσκοπες προσβολές.

40. Τέλος, προκειμένου για την σχέση αναλογικότητας μεταξύ του επιδικασθέντος ποσού και της προσβολής της υπόληψης της Π.Μ., το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα αρμόδια δικαστήρια καταδίκασαν αλληλέγγυα τους εναγόμενους, εκ των οποίων τους προσφεύγοντες, να καταβάλουν στην ενδιαφερόμενη το ποσό των 30 000 ευρώ ως αποζημίωση. Σημειώνει κατ'αρχήν ότι τα εθνικά δικαστήρια αναφέρουν ότι έλαβαν υπόψη τους την φύση και τη βαρύτητα της προσβολής της ενάγουσας, την υπόσταση εκείνης, την οικονομική κατάσταση των εναγομένων και τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας. Φαίνεται όμως ότι τα εθνικά δικαστήρια έλαβαν υπόψη τους

τα στοιχεία αυτά με γενικό τρόπο και ότι, για παράδειγμα, δεν προέβησαν σε ανάλυση της οικονομικής κατάστασης των προσφευγόντων. Εξάλλου, κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου, το γεγονός ότι το ποσό που επιδικάστηκε από τα εσωτερικά δικαστήρια καταβλήθηκε στην Π.Μ. από την εκδότρια εταιρεία της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» δεν είναι ικανό να αλλάξει την κατάσταση. Πράγματι, τέτοιες ποινές κινδυνεύουν αναπόφευκτα να αποτρέψουν τους δημοσιογράφους από το να συμβάλλουν στη δημόσια συζήτηση θεμάτων που ενδιαφέρουν την κοινωνία. Εξ αυτού, είναι ικανές να παρεμποδίσουν το έργο πληροφόρησης και ελέγχου, το οποίο εκπληρώνει ο Τύπος (*Conceiçao Letria κατά Πορτογαλίας*, αριθ.4049/08, παραγ.43, 12 Απριλίου 2011, *Publico-Comunicaçao Social, S.A. και λοιποί κατά Πορτογαλίας*, αριθ.39324/07, παραγ.55, 7 Δεκεμβρίου 2010 και *Monnat κατά Ελβετίας*, αριθ.73604/01, παραγ.70, ΕΔΔΑ 2006-Χ).

iv. Συμπέρασμα

41. Βάσει των προηγουμένων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές δεν έδωσαν προσήκοντες και επαρκείς λόγους για να δικαιολογήσουν την καταδίκη των προσφευγόντων από τα πολιτικά δικαστήρια στην καταβολή αποζημίωσης στην Π.Μ., ότι η ποινή δεν ήταν ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό και ότι η καταδίκη αυτή δεν ανταποκρινόταν σε «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και άρα δεν ήταν αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία.

42. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

43. Κατά το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Βλάβη

44. Οι προσφεύγοντες απαιτούν από κοινού 30 000 ευρώ για την υλική βλάβη που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν, διευκρινίζοντας ότι το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο ποσό της αποζημίωσης που επιδικάστηκε στην Π.Μ. από τα εθνικά δικαστήρια.

45. Για την ηθική βλάβη, την οποία εκτιμούν ότι υπέστησαν, οι προσφεύγοντες απαιτούν 30 000 ευρώ ο καθένας λόγω ιδίως του άγχους και της απόγνωσης που φέρεται να ένοιωσαν κατά τη διάρκεια της επίδικης δίκης.

46. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέστησαν υλική ή ηθική βλάβη. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τα ποσά που απαιτούν για την υλική βλάβη, αναφέρει ότι δεν προκύπτει από τον φάκελο ότι οι προσφεύγοντες τα κατέβαλαν οι ίδιοι στην Π.Μ.

47. Προκειμένου για την ισχυριζόμενη ηθική βλάβη, είναι της γνώμης ότι τυχόν διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Σε κάθε περίπτωση, ισχυρίζεται ότι τα απαιτούμενα ποσά είναι υπερβολικά και αβάσιμα.

48. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι προκύπτει από τον φάκελο ότι το ποσό που απαιτείται για την υλική βλάβη καταβλήθηκε από την εκδότρια εταιρεία της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» και όχι από τους προσφεύγοντες. Ως εκ τούτου, θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέστησαν οποιαδήποτε υλική βλάβη.

49. Το Δικαστήριο εκτιμά αντιθέτως ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν βέβαιη ηθική βλάβη λόγω της παραβίασης του δικαιώματός τους, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 10 της Σύμβασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στον καθένα από τους προσφεύγοντες 2000 ευρώ για ηθική βλάβη, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

50. Οι προσφεύγοντες ζητούν από κοινού 2700 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που καταβλήθηκαν για τη διαδικασία ενώπιον

των εσωτερικών δικαστηρίων, καθώς και 1500 ευρώ για εκείνα που καταβλήθηκαν για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Σε ό,τι αφορά τα τελευταία, προσκομίζουν απόδειξη είσπραξης πάνω στο οποίο αναγράφεται το επώνυμο του πρώτου προσφεύγοντα καθώς και το ποσό που απαιτείται.

51. Η Κυβέρνηση αναφέρει, κατά πρώτο λόγο, ότι το ποσό των 2700 ευρώ καταβλήθηκε στην Π.Μ. από την εκδότρια εταιρεία της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» και όχι από τους προσφεύγοντες, και, κατά δεύτερο λόγο, ότι τα αιτούμενα έξοδα δεν δικαιολογούνται και ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπέρογκο.

52. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης βάσει του άρθρου 41 της Σύμβασης προϋποθέτει ότι έχουν αποδειχθεί η πραγματικότητα αυτών, η αναγκαιότητά τους και, επιπλέον, ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας*, αριθ.31107/96, παραγ.54, ΕΔΔΑ 2000-XI).

53. Εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες δεν κατέβαλαν το ποσό των 2700 ευρώ στην Π.Μ., το Δικαστήριο απορρίπτει το σχετικό μέρος του αιτήματος.

54. Αντίθετα, σε ό,τι αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που καταβλήθηκαν ενώπιόν του και βάσει του προσκομιζόμενου δικαιολογητικού και των κριτηρίων που μνημονεύονται παραπάνω, το Δικαστήριο εκτιμά εύλογο να επιδικάσει στον πρώτο προσφεύγοντα 1500 ευρώ για το θέμα αυτό, καθώς και κάθε οφειλόμενο από εκείνον ποσό ως φόρος. Θεωρεί επιπλέον ότι η Κυβέρνηση οφείλει να καταθέσει το ποσό αυτό απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό που αναφέρει ο δικηγόρος του ενδιαφερόμενου (*Ταγκατίδης και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ.2889/09, παραγ.37, 11 Οκτωβρίου 2011).

Γ. Τόκοι υπερημερίας

55. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,
2. Κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης,
3. Αποφαίνεται
  - α) ότι το καθ' ου η προσφυγή Κράτος πρέπει να καταβάλλει, εντός τριών μηνών από την ημέρα που η απόφαση καταστεί οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44 παραγ.2 της Σύμβασης, τα εξής ποσά:
    - ι) 2000 ΕΥΡΩ (δύο χιλιάδες ευρώ) στον κάθε προσφεύγοντα, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από αυτούς ως φόρος, λόγω ηθικής βλάβης,
    - ιι) 1500 ΕΥΡΩ (χίλια πεντακόσια ευρώ) στον πρώτο προσφεύγοντα, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από αυτόν ως φόρος, για έξοδα και δικαστική δαπάνη, ποσό που πρέπει να κατατεθεί στον τραπεζικό λογαριασμό που αναφέρει ο δικηγόρος του,
  - β) ότι από την εκπνοή της άνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυζάνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες,
4. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και, στη συνέχεια, κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19 Ιανουαρίου 2017, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παραγ.2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)
Renata Degener
Deputy Registrar

(υπογραφή)
Mirjana Lazarova Trajkovska
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου σε γαλλική γλώσσα.
Η Μεταφράστρια: Χρ.Παπαζαρκάδα